

Ammattiyhdistysliikkeen

ABC

AMMATTIYHDISTYSLIIKKEEN ABC

Suomessa työntekijöiden oikeudet turvataan lainsäädännön keinoin ja työehtosopimuksin. Nykyajan ihmistä oikeudet tuntuvat itsestään selviltä. Mitään ei kuitenkaan ole saatu ilmaiseksi. Nykyinen tilanne on vuosikymmenien työn tulos. Ammattiyhdistysliike (jatkossa ay-liike) on yhteisvoimin hankkinut jäsenilleen turvaa ja etuja, jotka puuttuvat yhä suurelta osalta maapallon ihmisistä.

MITÄ AY-LIIKE ON SAANUT AIKAAN

Työehtosopimukset (TES) ovat ay-liikkeen keskeinen "tuote". Työehtosopimuksella määritellään palkat, työajat ja lomat. Suomessa minimipalkoista, kuten palkoista yleensäkin, sovitaan eri alojen työehtosopimuksissa. Yleistä ja kaikille yhteistä minimipalkkaa ei ole. Sopimusten määrittelemiä palkkatasoja on noudatettava yhtäläisesti niin suomalaisiin kuin ulkomaisiinkin työntekijöihin. Peruspalkan lisäksi maksetaan mm. sunnuntaikorvausta ja työehtosopimuksen mukaan määräytyviä erilaisia lisiä.

Ay-liike on vaikuttanut työntekijöiden perusturvan kehittämiseen, jotta ihmiset eivät jäisi oman onnensa nojaan työttömyyden tai sairauden kohdatessa tai jäädessään eläkkeelle. Näin on saatu aikaan mm. ansiosidonnaisen työttömyysturva, joka on 50–70 prosenttia palkasta. Samoin vuosilomat, äitiys- ja vanhempainlomat sekä työeläke ovat ay-liikkeen ponnistusten tuloksia.

Ay-liike on aktiivisesti mukana työaikoja, työoloja ja työturvallisuutta koskevan lainsäädännön kehittämisessä. Lisäksi työehtosopimusmääräyksillä vaikutetaan työntekijöiden työoloihin ja mm. työssä jaksamiseen.

MITEN SOPIMUKSET SYNTYVÄT

Suomi on sopimusyhteiskunta. Kaikilla ammattiliitoilla on neuvottelukumppani työnantajapuolella. Niin työntekijät kuin työnantajat ovat hyvin järjestäytyneitä.

Hallitus kutsuu usein työmarkkinajärjestöt – työntekijä- ja työnantajajärjestöt – esittämään kantojaan kun haetaan muutoksia työelämään, sosiaaliturvaa ja koulutusta koskeviin kysymyksiin. Tämä malli toimii kaikissa niissä asioissa, joilla on merkitystä työntekijöille ja työnantajille. Yleensä työryhmät tekevät työtään niin kauan, että syntyy yhteisymmärrys. Tätä menettelyä kutsutaan **kolmikanta**yhteistyöksi.

Solmitut sopimukset koskevat kaikkia alan työntekijöitä ja työnantajia, niitäkin, jotka eivät kuulu liittoon. Tätä kutsutaan **yleissitovuudeksi**. Yleissitovuus edellyttää, että liitossa on riittävästi ko. alan jäseniä.

HENKILÖKOHTAINEN TYÖSOPIMUS

Yksittäisen työntekijän ei tarvitse osallistua edellä kuvattuihin neuvotteluihin. Niistä huolehtivat hänen puolestaan ammattiliitot. Jo kaista työntekijää sen sijaan koskee työ sopimus, jossa määritellään työtehtävät, palkka, työaika, lomat ja erilaiset edut, esim. työterveyshuolto. Työntekijän kannattaa aina solmia työ sopimus kirjallisesti, vaikka suullinenkin sopimus on sitova.

ABC ABC

TIE ON OLLUT PITKÄ JA KIVINEN...

Työmarkkinajärjestöillä on Suomessa paljon vaikutusvaltaa. Suomalaista sopimusyhteiskuntaa ryhdyttiin kehittämään varsinaisesti toisen maailmansodan jälkeen, erityisesti 1960-luvulta lähtien. Kasvu jatkui aina 1990-luvulle asti. Nyt noin 75 prosenttia Suomessa työkentelevistä kuuluu alansa ammattiliittoon. Se on maailmanlaajuisesti ja Euroopassakin korkea luku. Vain muissa Pohjoismaissa yllättään samoihin lukuihin.

...JA TEKEMISTÄ RIITTÄÄ YHÄ

Kova kansainvälinen kilpailu vaikuttaa työolosuhteisiin niin Suomessa kuin muissakin maissa. Pätkätyöt, kireä työtahti ja huoli työn jatkuvuudesta koettelevat työntekijöitä. Uupuminen ja riittämättömyyden tunne ovat yleisiä ilmiöitä. Yhteisöllisyys ja solidaarisuus ovat koetuksella. Työntekijöiden etujen puolustaminen onnistuu vain yhteisin ponnistuksin. Me tarvitsemme toinen toistemme tukea.

Globalisaatio on tuonut uudenlaisia haasteita ay-liikkeelle. Ei riitä, että vaikutamme omassa maassamme. Ay-liikkeen on tehtävä yhteistyötä yli rajojen ja valvottava työntekijöiden etuja siellä missä päätöksiä tehdään. Suomi on ollut EU:n jäsen vuodesta 1995. EU:n jäsenmaiden työelämää koskeva päätöksenteko tapahtuu yhä useammin EU-tasolla. Eurooppatason työmarkkinaosapuolten neuvottelutkin yleistyvät.

TULE MUKAAN: LIITY LIITTOON!

Suomessa on tapana kuulua ammattiliittoon. Tule mukaan yli kahden miljoonan ihmisen joukkoon. Suomessa on reilut 70 ammattiliittoa. Jokaiselle löytyy omansa, niin insinööreille, maalareille, opettajille kuin myyjillekin. Ammattiliitot ovat jäsenenä jossain maan kolmesta ay-keskusjärjestöstä (SAK, STTK, AKAVA). Tämä julkaisu on ay-keskusjärjestöjen yhdessä tekemä. Esitteen lopusta löydät niistä lyhyet kuvaukset.

MITEN LIITTOON LIITYTÄÄN

Liittymislomakkeita saa työpaikalta tai ammattiliitosta. Nykyään jäseneksi voi liittyä yhä useammin liiton nettisivuilla. Jäsenet maksavat liitolle jäsenmaksua joka kuukausi tietyn summan verran. Summa vaihtelee liitoittain, yleensä se on 1–2 prosenttia bruttopalkasta. Koska jäsenmaksun saa vähentää verotuksessa, todellinen jäsenmaksu jää pienemmäksi. Näin yhteiskunta tukee järjestäytymistä. Suomessa on yleistä, että työnantaja perii jäsenmaksun suoraan palkasta ja tilittää sen liitolle. Jäsenmaksun voit maksaa myös itse.

MITEN LIITTO TOIMII

Kullakin liitolla on omat toimintatapansa, mutta yleisin malli on seuraava:

Jäsenet kuuluvat ammattiosastoon. Isoilla työpaikoilla on omat ammattiosastonsa, kuten suurissa tehtaissa. Pienten työpaikkojen jäsenet kuuluvat useimmiten osastoon, joka toimii tietyllä alueella, esim. yhdessä kaupungissa.

Useimmilla työpaikoilla on luottamusmiehiä, joilla on oikeus hoitaa työntekijöiden asioita työajallaan työnantajan maksaessa palkan. Jos työpaikalla ei ole omaa luottamusmiestä, jäsenen tulee ottaa ongelmatilanteissa yhteyttä suoraan omaan liittoonsa. Jos liiton avullakaan ei synny ratkaisua, liitto vie riitakysymyksen oikeuskäsittelyyn. Tämä on jäsenelle maksutonta, mikäli hän on ollut riittävän pitkään ammattiliiton jäsenenä.

Eija Hiltunen

Yleensä liitot edellyttävät puolen vuoden jäsenyyttä ennen kuin täydet jäsenpalvelut alkavat. Työehtosopimusten määräykset koskevat kuitenkin kaikkia työntekijöitä siitä riippumatta, kuuluvatko työntekijät liittoon vai eivät. Järjestelmä toimii niin kauan kuin riittävän monet ovat järjestäytyneet. Tämänkaltainen yleisittövyys voidaan myös menettää.

MITÄ MUUTA JÄSENYYS TUO TULLESSAAN

Eri liitoilla on erilaisia jäsenetuja. Tyypillistä on, että jäsenet saavat liiton lehden, vakuutus- ja lomaetuja sekä edullisia tai ilmaisia kursseja. Liitot ylläpitävät työttömyyskassoja, joiden jäsenillä on oikeus ansioperusteiseen työttömyysturvaan. Työttömyyskassan jäseneksi pääsee samalla lomakkeella kuin liiton jäseneksikin. Työttömyyskassan jäsenmaksu sisältyy useimmiten jäsenmaksuun.

Saadakseen työttömyyspäivärahaa työttömän tulee ilmoittautua työnhakijaksi työvoimatoimistossa. Tämä kannattaa tehdä heti, kun tieto työsuhteen loppumisesta on saatu. Työvoimatoimistossa saa tietoa työttömyyspäivärahan suuruudesta, maksuajan pituudesta ja muista asiaan liittyvistä seikoista. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan edellytyksenä on kuitenkin vähintään 10 kuukauden työssäolo ja työttömyyskassan jäsenyys. Katso tarkempaa tietoa Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön kotisivuilta www.tyj.fi.

Tärkein jäsenetusi on liiton tuki ongelmatilanteissa sekä neuvotteluminen ja sopiminen työehdoista. Mitä enemmän liitossa on jäseniä, sitä paremmat sopimukset liitto pystyy neuvottelemaan. Olet tervetullut mukaan kehittämään suomalaista työelämää ja edunvalvontaa.

AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖJEN YHTEYSTIEDOT

Keskusjärjestöt:

SAK RY

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö

www.sak.fi

Puh. 020 774 000

Noin miljoona jäsentä. Jäsenet työskentelevät ns. työntekijäammateissa, kuten kirvesmiehinä, myyjinä, leipureina, kotiavustajina, tarjoilijoina ja metsureina.

STTK RY

Toimihenkilökeskusjärjestö

www.sttk.fi

Puh. (09) 131 521

Noin 630 000 jäsentä. Jäsenet työskentelevät osaamista vaativissa toimihenkilötehtävissä kuten sairaanhoitajina, teknisinä toimihenkilöinä, poliiseina, pankkivirkailijoina ja valtion virkamiehinä.

AKAVA RY

Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö

www.akava.fi

Puh. 020 7489 400

Noin 537 000 jäsentä. Jäsenet työskentelevät korkeakoulutusta edellyttävissä ammateissa, kuten opettajina, insinööreinä, lääkereinä, lakimiehinä, sosiaalialan ammattilaisina, kirjastonhoitajina, agronomeina, farmaseutteina ja upseereina.

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

Tietoa Suomesta

www.infopankki.fi, www.suomi.fi

Ulkomailta Suomeen tulevan työntekijän sosiaaliturva ja verotus -
In To palvelupiste www.intofinland.fi

Verohallinto

www.vero.fi

Kansaneläkelaitos

www.kela.fi

Eläketurvakeskus

www.etk.fi

Työsuojelupiirit

www.tyosuojelu.fi

Maahanmuuttovirasto

www.migri.fi

Ulkomaalainen töissä Suomessa

[www.mol.fi/mol/fi/02_tyosuhteet_ja_lait/02_ulkom_suomessa/
index.jsp](http://www.mol.fi/mol/fi/02_tyosuhteet_ja_lait/02_ulkom_suomessa/index.jsp)

SAK

STTK

 AKAVA